

16. Yacenko O. (2011). *Ukladannya oglyadovih dokumentiv*. Kyiv: Nilan-LTD.
17. *Dokumenti ukrayinskogo patriotichnogo ruhu 1980 r. : dodatok do "Visnika represij v Ukrayini"*. (1980). Vip. 7, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/16018-dokumenti-ukrayinskogo-patriotichnogo-ruhu-1980-r/>.
18. Chikalenko L. [red.]. (1931). *Solovecka katorga (dokumenti)*. Varshava: Z fondiv Centralnogo derzhavnogo arhivu zarubizhnoyi ukrayiniki, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/11710-solovetska-katorga-dokumenti/>.
19. *Golosi zvidtilya : dok. i materialy pro stanovishe politv'yazniv u radyan. konctaborah / vstup. st. vid vid-va*. (1975). [B. m.]: Suchasnist. Suspilno-politichna biblioteka ; ch. 22 (41). Dokumenti. ch. 12, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/10171-golosi-zvidtilya-dokumenti-i-materiyali-pro-stanovishhe-ukrayinskih-politv-yazniv-u-radyanskih-kontstaborah/>.
20. Kalinik O. (1953). *Sho nese z soboyu komunizm?: dokumenti pro rosijsko-komunistichnij teror v Ukrayini*. Myunhen—Toronto: Spilka Vizvolennya Ukrayini, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/istoriya/2203-kalinik-o-shho-nese-z-soboyu-komunizm-dokumenti-pro-rosijsko-komunistichnij-teror-v-ukrayini/>.
21. *Dokumenti ukrayinskogo komunizmu*. (1962). Nyu-Jork : Prolog. Suspilno-politichna biblioteka ; ch. 13, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/ideologiya/2378-dokumenti-ukrayinskogo-komunizmu/>.
22. *Programovi dokumenti demokratichnogo ruhu v SRSR*. (1976). Novij Ulm: Ukrayinski Visti. Vip. 2, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/ideologiya/1725-programovi-dokumenti-demokratichnogo-ruhu-v-srsr-vip-2/>.
23. *Organizacijni dokumenti I ta II Ukrayinskih Naukovih Z'yizdiv u Prazi*. (1926—1931). Praga, [online]. Available at: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/18595-organizatsiyni-dokumenti-i-ta-ii-ukrayinskih-naukovih-z-yizdiv-u-prazi/>.
24. *Ukr. lit. mova na Bukovini. Regulyamin*. (2022). Slovpediya, [online]. Available at: <http://surl.li/tvxy>.

Надійшла до редакції 17 січня 2022 року

УДК 026:63:024/025]:303.71(477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.1(306).42-47

Оксана Капралюк,

кандидат сільськогосподарських наук,
завідувач відділу науково-методичної роботи та реферування
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН,
e-mail: Oksanakapr@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2034-8958>

Інформаційні ресурси мережі аграрних бібліотек як складник вітчизняного інформаційного простору: формування, використання, доступ

У статті проаналізовано аспекти діяльності мережі аграрних бібліотек. Наведено основні статистичні показники щодо фондів книгозбірень та їхньої структури; кількості обслужених користувачів, виданих документів, надходжень видань за рік, проведених інформаційно-масових заходів; обсягів і наповнення електронного каталогу; електронних ресурсів; інформаційно-бібліографічної діяльності (підготовка та видання ретроспективних, галузевих, біо- та бібліографічних покажчиків, бібліографічних списків літератури), науково-дослідної та видавничої діяльності, матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу.

З'ясовано, що 2020 р. аграрні книгозбірні виконали інформаційні запити 420 тис. користувачів; обслуговування здійснювали 509 фахівців. Обсяг електронного каталогу становив понад 3 млн бібліографічних записів, кількість звернень до нього перевищила 2,5 млн. Організовано 1064 віртуальні виставки, зафіксовано 4699 переглядів літератури, підготовлено та видано 171 науково-допоміжний покажчик, 1812 бібліографічних списків і 164 наукові праці, переважно тези. Фахівці аграрних бібліотек для здійснення діяльності мали в розпорядженні 954 комп'ютери. Визначено, що у структурі кадрів переважали працівники з вищою освітою.

Схарактеризовано проблеми функціонування книгозбірень і надано пропозиції щодо його вдосконалення, зокрема: бібліотечні фахівці мають активніше проводити науково-дослідну роботу; періодично вивчати запити користувачів за допомогою опитувань онлайн та безпосередньо в бібліотеках; вивчати досвід провідних книгозбірень України та світу; переводити основний фонд друкованих видань у відкритий доступ; використовувати можливості інтернету, зокібна соціальних мереж, для ведення сторінки бібліотечної установи та популяризації її діяльності.

Ключові слова: мережа аграрних бібліотек; статистичні показники; діяльність аграрних книгозбірень; інформаційний потенціал

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс України є одним із життєво важливих секторів економіки. Нині галузь розвивається відносно високими темпами, проте залишаються невирішеними проблеми, пов'язані з потребою модернізації агропромислового комплексу України та впровадження інновацій тощо [1]. Очевидно, що ефективний розвиток агропромислового комплексу України можна забезпечити лише на основі активної інноваційної діяльності, а отже вагомого значення набуває інформаційне забезпечення цього процесу [2].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України розглянуто у працях вітчизняних дослідників. Зокрема, у статтях В. Товмаченка, В. Лазаревої, Г. Щиголь [3, с. 4—41, 41—90, 91—111] наведено дані щодо діяльності бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО) I—IV р. а. МОН і науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук України (НДУ НААН). Проте порушену проблематику науковці висвітлювали в розрізі окремих бібліотечних установ, а саме ЗВО I—IV р. а., науково-дослідних інститутів (НДІ) НААН і дослідних станцій (ДС) НААН, тобто бракує цілісних і систематизованих відомостей щодо інформаційних ресурсів, котрі формують і пропонують користувачам галузеві бібліотеки.

Мета статті — дослідити інформаційні ресурси мережі аграрних бібліотек як складника вітчизняного інформаційного простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мережа аграрних бібліотек є невіддільним елементом системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності агропромислового комплексу України. Одним із головних напрямів роботи книгозбірень є формування галузевого документно-інформаційного ресурсу. Зауважимо, що загальний фонд мережі аграрних бібліотек на початок 2021 р. становив майже 15 млн видань. Упродовж звітної періоду книгозбірні виконали запити близько 420 тис. користувачів, яким було видано понад 8,03 млн од. видань.

Нині гостро стоїть проблема поповнення фонду науковою літературою, охоплюючи цифрові повнотекстові колекції, адже обсяги надходження документів щороку скорочуються [4]. За даними звітів бібліотек, порівняно з позаминулим роком ці показники зменшилися на 35% і перебували в межах 60 тис. видань. Частка

електронних видань у ЗВО III—IV р. а. МОН дорівнювала приблизно 1%, книг — 78%, періодичних видань — 14%; ЗВО I—II р. а. МОН відповідно — 0,5, 92 і 6%, а НДУ НААН — 0,4, 45 і 45%.

Електронні каталоги (ЕК) є важливим інформаційним продуктом бібліотек та основою бібліографічного обслуговування, а розміщення цих ресурсів в інтернеті дає змогу якнайповніше розкрити зміст бібліотечних фондів широкому колу користувачів [5]. Електронний каталог як бібліографічна база даних належить до вторинного виду інформаційних ресурсів [6]. Обсяг ЕК мережі аграрних бібліотек за 2020 р. збільшився на 2,4%, порівняно з 2019 р., і становив майже 3 млн бібліографічних записів, із них позаминулого року було введено 150 023. Кількість звернень до ЕК за звітний період зросла на 236%, порівняно з 2019 р., і дорівнювала 2 582 695 разів, що було пов'язано зі зростанням популярності електронних ресурсів бібліотек в умовах пандемії, адже їх зручно використовувати дистанційно для підготовки списків джерел чи рекомендаційної літератури до наукових праць та освітніх програм [6].

Сучасна тенденція діяльності бібліотек полягає в оновленні традиційних технологій комплектування фондів: фахівці дедалі більше уваги приділяють електронним повнотекстовим виданням та організації доступу до них [7]. Проте, на жаль, маємо констатувати, що кількість повнотекстових баз даних в аграрних бібліотеках становить лише 54 (придбаних, передплачених). Найактивнішими в цьому напрямі є Херсонський державний аграрно-економічний університет та Білоцерківський національний аграрний університет. Загальна кількість власних баз даних аграрних бібліотек становить приблизно 180.

Значущим елементом інформаційного забезпечення є бібліографія. Укладання науково-допоміжних і рекомендаційних покажчиків становить пріоритетний напрям науково-бібліографічної діяльності мережі аграрних бібліотек. Слід зазначити, що установи мають якісну ресурсну базу й чітко організований довідково-бібліографічний апарат для створення бібліографічних покажчиків, а саме: електронний каталог, власні й придбані електронні бази даних, традиційний (картковий) каталог, а також доступ до наукових і освітніх інтернет-ресурсів [8]. Зокрема, впродовж 2020 р. фахівці книгозбірень мережі підготували 171 науково-допоміжний покажчик і

1812 бібліографічних списків літератури. Найактивніше в цьому напрямі працювали бібліотеки Миколаївського національного аграрного університету, Таврійського агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, Національного університету біоресурсів і природокористування України, а також Подільського державного аграрно-технічного університету.

Бібліотеки мережі популяризують наукову та інформаційно-аналітичну продукцію через проведення книжкових виставок, переглядів літератури, яких упродовж звітної періоду було організовано 4699. Зазначимо, що через епідеміологічну ситуацію в Україні активізовано роботу з організації віртуальних виставок, кількість яких позаминулого року становила 1064 проти 464 2019 р.

Оскільки якість та ефективність бібліотечної роботи насамперед залежить від фахівців, вагоме значення має освічений, сумлінний і високопрофесійний колектив. Упродовж звітної періоду обслуговування читачів здійснювали 509 працівників, водночас у більшості бібліотек НДУ НААН співробітники працювали на неповну ставку.

У структурі кадрів бібліотек переважали фахівці з вищою освітою — 77%, серед них: із вищою фаховою — 32%, середньою спеціальною фаховою — 17%, загальною середньою — 5%. За даними надісланих звітів, 2020 р. 4 бібліотечні працівники продовжували підвищувати фаховий рівень в аспірантурі та докторантурі.

Науково-дослідна робота є вагомим складником діяльності окремих бібліотек [9]. Кількість наукових тем, які у звітному році розробляли в книгозбірнях самостійно чи у складі наукових досліджень установи, становила 17. Окрім того, співробітники бібліотек підготували й видали 164 наукові праці, переважно тези, із них 116 побачили світ зусиллями фахівців книгозбірень ЗВО III—IV р. а. МОН. Працівники галузевих бібліотек постійно підвищують професійний рівень, організовують семінари, конференції тощо, загалом за 2020 р. було проведено 171 захід.

Важливе місце в системі підвищення професійного рівня співробітників мережі сільськогосподарських бібліотек посідають курси підвищення кваліфікації, які 2002 р. організувала Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН разом з Інститутом післядипломної освіти Національного університету біоресурсів і природокористування України. Курси мають

системний характер, їх щороку відвідують десятки бібліотекарів книгозбірень ЗВО I—IV р. а. МОН та НДУ НААН. Через епідеміологічну ситуацію Національна наукова сільськогосподарська бібліотека (ННСГБ) НААН упродовж 11—22 жовтня 2021 р. провела курси у режимі онлайн на платформі Cisco Webex. Слухачами стали працівники книгозбірень аграрних ЗВО МОН (41 особа), НДУ НААН (7) та ННСГБ НААН (2), які після закінчення курсів отримали свідоцтва встановленого зразка.

Проведення ННСГБ НААН щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та спеціалістів "Історія освіти, науки і техніки в Україні" є значущим складником системи підвищення фахового рівня працівників мережі наукових сільськогосподарських бібліотек, що сприяє зростанню професійної майстерності.

Значну роль у підвищенні кваліфікації бібліотечних фахівців відіграють головні бібліотеки територіальних об'єднань. Співробітники мають змогу обмінятися досвідом із колегами завдяки участі в презентаціях, конференціях, семінарах територіального об'єднання.

Матеріально-технічне забезпечення бібліотек значною мірою впливає на їхню діяльність та якість послуг. Зауважимо, що для виконання робочих завдань фахівці аграрних бібліотек мали в розпорядженні 954 комп'ютери та 131 сканер. З них книгозбірні ЗВО III—IV р. а. МОН — 534 комп'ютери, книгозбірні ЗВО I—II р. а. МОН — 368, НДІ НААН — 38, ДС НААН — 14.

Упродовж 2020 р. нагальною проблемою залишилося недофінансування діяльності книгозбірень. Складна ситуація із матеріальним забезпеченням позначилася на низькому рівні комп'ютеризації та використання сучасних ІКТ у бібліотеках, різкому скороченні інформаційного потенціалу, невідповідності між інформаційними запитами та їх виконанням [14; 15].

Висновки. Попри часткові позитивні результати, здобуті аграрними бібліотеками впродовж звітної періоду, варто зупинитися на проблемах, що потребують розв'язання, а саме:

— бібліотекарі, як фахівці в галузі інформації, забезпечують супроводження наукових досліджень, тому доцільно активізувати наукову роботу безпосередньо бібліотечних працівників, а також співпрацю книгозбірень у цьому напрямі, оскільки виконання завдань науково-дослідної роботи сприяє професійному зростанню кадрів [10; 11];

— доцільно періодично вивчати запити користувачів за допомогою онлайн-опитувань і безпосередньо в бібліотеках, а також через статистичні звернення до видань [12];

— вивчати й упроваджувати корисний досвід провідних бібліотек України та світу через стажування, обмін напрацюваннями, проведення онлайн-конференцій і віртуальних екскурсій [12; 13];

— скорочення запитів і відповідно зниження ролі друкованих видань, у поєднанні із завданням

збільшення їх обертаності, є основою для переведення основного фонду друкованих видань у відкритий доступ, а отже варто активніше проводити роботу з оцифрування й надання доступу до повнотекстових видань. У закритому доступі доцільно залишити лише рідкісні та цінні видання [13];

— використовувати можливості інтернету, зокрема соціальних мереж, для ведення сторінки бібліотеки, популяризації її діяльності та репрезентації фондів, що дасть змогу значно розширити аудиторію.

Список використаних літератури та джерел

1. *Инновации в сельском хозяйстве и занятость в аграрном секторе: в поиске баланса.* — Режим доступа: <https://tass.ru/pmef-2017/articles/4273445> (дата обращения 10.01.2022). — Загл. с экрана.
2. *Ашабоков Б. А.* О некоторых направлениях инновационного развития региональной экономической системы / Б. А. Ашабоков, Ф. Ж. Борова. — Режим доступа: <https://www.kbgau.ru/nauka/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8B%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B9/%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%203.pdf> (дата обращения 10.04.2022). — Загл. с экрана.
3. *Бюлетень* Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН / ННСГБ НААН ; редкол: В. А. Вергунов (гол. ред.), Л. М. Татарчук, Г. С. Щиголь (відп. секретар) [та ін.]. — 2020. — Вип. 1. — 157 с. — Режим доступу: http://dnsgb.com.ua/files/Bulet-en-2020_1.pdf (дата звернення 10.01.2022). — Назва з екрана.
4. *Поперечна Л. А.* Стратегія управління інформаційними ресурсами бібліотек ВНЗ (за результатами аналізу діяльності бібліотек ВНЗ III—IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю у 2007—2009 рр.) / Л. А. Поперечна. — Режим доступу: <http://eprints.rclis.org/24747/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0.pdf> (дата звернення 10.01.2022). — Назва з екрана.
5. *Кириленко О.* Електронні каталоги обласних універсальних наукових бібліотек : аналіз структури та лінгвістичного забезпечення / О. Кириленко, О. Яценко // *Бібліотечна планета.* — 2018. — № 2. — С. 12—17.
6. *Робота* бібліотеки в умовах карантину. — Режим доступу: <https://kpi.ua/2020-kr14-2> (дата звернення 15.11.2021). — Назва з екрана.
7. *Юрченко Я. Г.* Формирование электронных ресурсов как стратегия развития библиотеки / Я. Г. Юрченко — Режим доступу: <http://old.kemrsl.ru/documents/founds/vip3/vip3.6.htm> (дата обращения 10.01.2022). — Назва з екрана.
8. *Лебедюк О. О.* Створення бібліографічних покажчиків — складова наукової інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотеки вищого навчального закладу / О. О. Лебедюк // *Бібліотека. Наука. Комунікації : тези Міжнар. наук. конф.* — Режим доступу: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/534> (дата звернення 10.01.2022). — Назва з екрана.
9. *Данилова Л. Ю.* Развитие кадрового потенциала библиотек дальневосточного федерального округа (на примере общедоступных публичных библиотек) / Д. Ю. Данилова // *Кадровый потенциал библиотек : сб. науч. тр.* — Новосибирск, 2006. — С. 16—32. — Режим доступа: http://www.spsl.nsc.ru/fulltext/GPNTB/046_gpntb.pdf (дата обращения 10.01.2022). — Загл. с экрана.
10. *Использование* научных исследований для продвижения грамотности и чтения в библиотеках: руководство для библиотечекарей // ИФЛА. Профессиональные доклады. — 2011. — № 128. — 35 с. — Режим доступа: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/publications/professional-report/128.pdf> (дата обращения 10.01.2022). — Загл. с экрана.
11. *Електронні* інформаційні ресурси бібліотек України: за результатами дослідження. — Режим доступу: https://www.irf.ua/files/ukt/activities_gip_345_ua_res_desc.pdf (дата звернення 10.01.2022). — Назва з екрана.
12. *Виртуальная* экскурсия по библиотеке: идеи по созданию. — Режим доступа: <https://lala.lanbook.com/virtualnaya-ekskursiya-po-biblioteke-idei-po-sozdaniyu> (дата обращения 10.01.2022). — Загл. с экрана.
13. *Информационные* технологии в библиотеках : дайджест-конспект / Новосибир. гос. обл. науч. б-ка ; сост. И. М. Хвостенко ; ред. Н. П. Носова ; отв. за вып. В. Г. Деев. Новосибирск : Изд-во НГОНБ, 2015. — 90 с.

14. *Короткий звіт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського про наукову діяльність у 2017 р.* — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4014> (дата звернення 10.01.2022). — Назва з екрана.
15. *Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи* : монографія / за заг. ред. проф. Ф. Г. Ващука. — Ужгород, 2011. — 560 с. — Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/3717>. (дата звернення 10.01.2022). — Назва з екрана.

Oksana Kapralyuk,

PhD of Agricultural Sciences,

Head of the Department of Scientific and Methodical

Works and Abstracts

National Scientific

Agricultural Library of NAAS

Information resources of the network of agrarian libraries as a composition of the domestic information space: formation, use, access

The article analyzes the activities of the network of agricultural libraries. The main statistical indicators are given, namely: library stock, its structure; the number of serviced users, issued documents, receipts of publications for the year, held informational mass events; volume and content of the electronic catalog; electronic resources; information and bibliographic activity (preparation and publication of retrospective, industry, bio- and bibliographic indexes, bibliographic lists of literature), research and publishing activities, material and technical base, human resources. It was noted that agricultural libraries in 2020 satisfied the requests of 420 000 users. Readers were served by 509 specialists. The volume of the electronic catalog amounted to more than 3 million bibliographic records, the number of calls to the EC exceeded 2 500 000. Organized virtual exhibitions amounted to 1 064, literature views were 4 699, scientific works were prepared and published, mainly abstracts. Agrarian library specialists had 954 computers at their disposal. It was found that specialists with higher education prevailed in the structure of the library staff. The problems faced by libraries in their activities are characterized and suggestions for improving their work are provided, in particular: conduct more active research work by library specialists, periodically study user requests using online surveys and directly in libraries, study the experience of the country's leading libraries and abroad, transferring the main fund of printed publications to open access, using the possibilities of the Internet, including social networks, to maintain the library page and popularize their activities.

Keywords: *network of agricultural libraries; statistical indicators; library activities; information potential*

References

1. *Innovatsii v selskom hozyaystve i zanyatost v agrarnom sektore: v poiske balansu.* (2022), [online]. Available at: <https://tass.ru/pmef-2017/articles/4273445> [Accessed: 10.01.2022].
2. Ashabokov B. A. & Berova F. Zh. (2022). *O nekotorykh napravleniyah innovatsionnogo razvitiya regio-nalnoy ekonomicheskoy sistemyi*, [online]. Available at: <https://www.kbgau.ru/nauka/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8B%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B9/%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%203.pdf> [Accessed: 10.04.2022].
3. *Biuletен Natsionalnoi naukovoї silskohospodarskoi biblioteki NAAN* (2022), [online]. Available at: http://dnsgb.com.ua/files/Buletен-2020_1.pdf [Accessed: 10.01.2022].
4. Poperechna L. A. (2022). *Stratehiia upravlinnia informatsiinykh resursamy bibliotek VNZ (za rezultatsamy analizu diialnosti bibliotek VNZ III—IV r. a. pedahohichnoho ta inzhenerno-pedahohichnoho profilu u 2007—2009 rr.)*, [online]. Available at: <http://eprints.rclis.org/247471/%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0.pdf> [Accessed: 10.01.2022].
5. Kyrylenko O. & Yatsenko O. (2018). Elektronni katalogy oblasnykh universalnykh naukovykh bibliotek: analiz struktury ta lnhvystychnoho zabezpechennia. *Bibliotechna planeta*, 2, pp. 12—17.
6. *Robota biblioteki v umovakh karantynu.* (2021), [online]. Available at: <https://kpi.ua/2020-kp14-2> [Accessed: 15.11.2021].
7. Iurchenko Ya. H. (2022). *Formirovanie elektornnykh resursov kak strategiya razvitiya biblioteki*, [online]. Available at: <http://old.kemrsl.ru/documents/founds/vip3/vip3.6.htm> [Accessed: 10.01.2022].
8. Lebediuk O. O. (2022). *Stvorennia bibliohrafichnykh pokazhchykiv — skladova naukovoї informatsiino-bibliohrafichnoi diialnosti biblioteki vyshchoho navchalnoho zakladu*, [online]. Available at: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/534> [Accessed: 10.01.2022].

9. Danilova L. Yu. (2006). Razvitie kadrovogo potentsiala bibliotek dalnevostochnogo federalnogo okruga (na primere obschedostupnykh publichnykh bibliotek). *Kadrovyy potentsial bibliotek*, pp. 16—32, [online]. Available at: http://www.spsl.nsc.ru/fulltext/GPNTB/046_gpntb.pdf [Accessed: 10.01.2022].
10. Ispolzovanie nauchnykh issledovaniy dlya prodvizheniya gramotnosti i chteniya v bibliotekah: rukovodstvo dlya bibliotekarey. (2022). *IFLA. Profesionalnii doklady*, 128, p. 35, [online]. Available at: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/publications/professional-report/128.pdf> [Accessed: 10.01.2022].
11. *Elektronni informatsiini resursy bibliotek Ukrainy: za rezul'tatamy doslidzhennia*. (2022), [online]. Available at: https://www.irf.ua/files/ukr/activities_rip_345_ua_res_desc.pdf [Accessed: 10.01.2022].
12. *Virtualnaya ekskursiya po biblioteke: idei po sozdaniyu*. (2022), [online]. Available at: <https://lala.lanbook.com/virtualnaya-ekskursiya-po-biblioteke-idei-po-sozdaniyu> [Accessed: 10.01.2022].
13. *Informatsionnyie tehnologii v bibliotekah: daydzhest-konspekt*. (2015). Novosibirsk: Izd-vo NGONB.
14. *Korotkyi zvit Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho pro naukovu diialnist u 2017 r.* (2022), [online]. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/4014> [Accessed: 10.01.2022].
15. *Intehratsiia v yevropeyskyi osvittii prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy: monohrafiia*. (2022), [online]. Available at: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/3717> [Accessed: 10.01.2022].

Надійшла до редакції 12 січня 2021 року

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК 378.22.091.2:[025+004](44)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.1(306).47-52

Анатолій Гуменчук,
кандидат історичних наук, доцент,
заступник директора Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин та соціальних наук ПрАТ
"Міжрегіональна Академія управління персоналом",
e-mail: topa@ua.fm
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8931-7474>

Французька модель вищої бібліотечно-інформаційної освіти: когнітивні та організаційні особливості

Висвітлено історію виникнення та сучасний стан функціонування системи вищої бібліотечно-інформаційної освіти Франції. Приділено увагу її місцю у світовій системі підготовки бібліотечно-інформаційних кадрів, визначено особливості когнітивного та організаційного складників. Зауважено, що для французької моделі вищої інформаційної освіти традиційною є підготовка фахівців для бібліотек, архівів і центрів документації в межах однієї спеціальності. Розглянуто специфіку ступеневої підготовки бібліотекаря-документаліста у французьких університетах, схарактеризовано профілі їхніх магістерських програм. Проаналізовано сучасні вектори підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців у найавторитетнішому спеціалізованому закладі вищої освіти Франції — Вищій національній школі бібліотекознавства та інформаційних наук, яка пропонує програми подвійних дипломів, зорієнтовані на кон'юнктурні спеціалізації, що мають попит на інформаційному ринку країни. Визначено особливості когнітивного складника магістерських освітніх програм, схарактеризовано ключові компетентності, яких набувають здобувачі освіти. Наголошено на перспективних для України інноваціях французької моделі підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців, які варто реалізувати в межах єдиної інтегрованої спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Ключові слова: вища бібліотечно-інформаційна освіта; Франція; магістерські освітні програми; модель інтегрованої підготовки "бібліотекар-архівіст-документаліст"

Постановка проблеми. Євроінтеграційні тренди розвитку вищої освіти України потребують вивчення та впровадження найкращих здобутків європейського досвіду підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців. Однією з провідних світових моделей вищої бібліотечно-інформаційної освіти є французька, що розпочала еволюцію на початку XIX ст. і відтоді демонструє сталий розвиток відповідно до модернізаційних змін європейських освітніх практик і вимог ринку праці. Ця тенденція зумовлює доцільність визначення основних